

การย้ายเมืองหลวงของเมียนมาร์*

THE RELOCATION OF THE CAPITAL IN MYANMAR

นรพัชร เสารงทอง, พระอุมลิตินายก (กำพล คุณงกโร), อภิญญา ฉัตรช่อฟ้า

Noraphat SoaThongtong, Phra Udomsittinayok (Kumphol Kunungkaro), Apinyar Chatchorfa

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: krisada.sae@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงสาเหตุของการย้ายเมืองหลวงของเมียนมาร์ ในมิติต่างๆ เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ จาก ตำรา บทความ เอกสารที่เกี่ยวข้องและสัมภาษณ์

ผลการวิจัยพบว่า 1. การสถาปนาศูนย์บัญชาการรบภาคพื้นทวีป มีลักษณะที่โดดเด่น ดังนี้ 1) การโดดเด่นในการตั้งรับเชิงลึก แม้ตะวันตกจะเหนือกว่าในด้านศักยภาพและกำลังพล แต่การแสดงชัยชนะขั้นเด็ดขาดทางทหารนั้นต้องเข้ายึดครองเมืองหลวง ซึ่งอยู่ลึกเข้าไปในแผ่นดินย่อมส่งผลดีต่อทหารเมียนมาร์ที่ใช้ยุทธวิธีกองโจรและการป้องกันตามแนวลึก 2) การวางระบบป้องกันการปิดล้อมของฝูงชน โดยการใช้ประโยชน์จากลักษณะทางภูมิรัฐศาสตร์ที่เหมาะสม 3) การมีภูมิรัฐศาสตร์ที่เหมาะสม ประกอบด้วยเทือกเขาและลำน้ำซึ่งยากต่อการรบในแบบ 4) กระบวนการโต้กลับซีกโลกตะวันตก (1) ยุทธศาสตร์การกระจายฝูงชน (2) ปฏิบัติการโต้กลับทางทหาร 5) การสร้างระบบปรากราการประดิษฐ์ คือการวางยุทธศาสตร์ทางทหารเพื่อต่อต้านผู้รุกรานภายนอก 6) การจัดวางระบบ 7 หัวเมืองยุทธศาสตร์ทางทหาร 2. ด้านเศรษฐกิจพบว่า ลักษณะความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่รอบเมืองเนปิดอร์ เหมาะสมต่อการเกษตรส่งผลให้กองทัพเมียนมาร์นั้นใช้ประโยชน์จากพื้นที่ในการสะสมเสบียงเพื่อใช้ในการรบกับกองกำลังต่างชาติในระยะยาวได้ 3. ด้านวัฒนธรรม พบว่า 1) การสถาปนาเมืองหลวงเก่าที่เคยถูกยึดครองโดยอังกฤษ 2) การสถาปนาศูนย์กลางทางจิตวิญญาณใหม่ 3) การรื้อคืบทางวัฒนธรรมไปสู่ดินแดนลุ่มน้ำสาละวิน 4) ศาสนาถูกใช้เป็นเครื่องมือเชิงสัญลักษณ์ (1) การมอบตำแหน่งสมณศักดิ์พิเศษคณะสงฆ์ (2) การกลืนทางวัฒนธรรม 5) ผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างวัฒนธรรมพม่ากับวัฒนธรรมท้องถิ่นตามรัฐต่างๆ

คำสำคัญ: เนปิดอร์; ระบบปรากราการประดิษฐ์; 7 หัวเมืองยุทธศาสตร์ทางทหาร

* Received August 30, 2021; Revised September 13, 2021; Accepted September 13, 2021

Abstract

This research paper aims to study the reasons for Myanmar's capital relocation in various dimensions. Related documents and interviews

The results showed that: 1. The establishment of the Continental Combat Command Center; There are some notable traits: 1) Being dominant in depth defensively; While the West is superior in terms of capacity and manpower, showing decisive military victory by taking over the capital, which is deep in the land, will benefit Myanmar soldiers using guerrilla tactics and deep-line defenses, 2) placing a blockade defense system against the crowds, taking advantage of proper geopolitical characteristics, 3) having the right geopolitics. It consists of mountain ranges and streams which are difficult to fight in 4) Western Hemisphere counterattack processes (1) crowd distribution strategies (2) military counterattack reactions 5) Creation of artificial fortification systems, military strategy against external invaders 6) System placement 7 Military strategic areas 2. It was found that the fertility of the area around Naypyidaw was suitable for agriculture, resulting in the Myanmar military being able to use the area to accumulate supplies for long-term combat against foreign forces. 3. Cultural aspects: 1) Erasure of images of old capitals that were once occupied by the British 2) Establishment of new spiritual centers 3) Cultural penetration into the Salawan Basin lands 4) Religion was used as a symbolic tool (1) Granting special ecclesiastical titles (2) Cultural assimilation 5) Cultural integration between Burmese culture and local cultures by various states.

Keywords: Naypyidaw; Fortification system; 7 Military strategic districts.

บทนำ

นักประวัติศาสตร์ชาวเมียนมาร์เชื่อว่าชาวเมียนมาร์ก็คือปยู ซึ่งถือเป็นชนชาติแรกที่เข้ามาตั้งรกรากในบริเวณนี้ ชนเผ่าปยูนั้นจัดเป็นชนเผ่าเชื้อชาติทิเบต-พม่า และอพยพมาจากดินแดนที่ราบสูงทิเบต ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของจีน โดยตั้งรกรากอยู่บริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำอิระวดี มีเมืองหลวงอยู่แถบเมืองแปรในปัจจุบัน ชาวปยูเรียกอาณาจักรของตนเองว่าอาณาจักรศรีเกษตร พระพุทธศาสนาได้เจริญรุ่งเรืองอีกครั้ง มีการบวชพระภิกษุใหม่ตามพระพุทธ-ศาสนาเถรวาทตามแบบพระชินอรหันต์ (ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, 2544) มีการสร้างเจดีย์ วิหาร ศาสนสถานมากมายในเมืองพุกาม พระองค์ได้รับพระเชี้ยวแก้วจำลองจากลังกาและได้สร้างพระเจดีย์ชเวสิกองเพื่อบรรจุพระเชี้ยวแก้วและพระสารีริกธาตุด้วย อาณาจักรพุกามในสมัยพระ-เจ้าอโนรธามัง

ข้อ ได้แผ่ขยายอาณาจักรเป็นเจ้าจักรวรรดิใหม่ในดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ชาลววิทย์ เกษตรศิริ, 2544) ไปจนถึงเขตอิทธิพลของขอม นอกจากนี้ยังขยายอาณาเขตไปยังเมืองเชียงใหม่ และอาณาจักรทวารวดีในกลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา และรับบรรณาการถึงชวา ทรงตีเอาไทยใหญ่ ยะไข่ และสามารถป้องกันการรุกรานของน่านเจ้าตอนเหนือได้อีกด้วย (ชาลววิทย์ เกษตรศิริ, 2544) แสดงให้เห็นว่าอาณาจักรพม่าหรือที่เปลี่ยนชื่อเป็นเมียนมาร์นั้น มีประวัติศาสตร์ทางการเมืองมาอย่างยาวนานจนกระทั่งเกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองครั้งสำคัญคือการตกเป็นอาณานิคมของอังกฤษ แต่ภายใต้การนำของนายพลอองซานและความร่วมมือจากกลุ่มชาติพันธุ์ทำให้เมียนมาร์สามารถเรียกร้องเอกราชคืนจากอังกฤษเป็นผลสำเร็จ แต่ถึงกระนั้นความซับซ้อนทางการเมืองที่มีมากจนเกินไปก็ทำให้ประเทศเมียนมาร์ไม่สามารถรวมตัวกันเป็นปึกแผ่นได้อีก ส่งผลให้การเมืองของเมียนมาร์ขาดเสถียรภาพมาจนถึงปัจจุบัน

เมียนมาร์แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 2 ประเภท คือ รัฐ (State) หมายถึงพื้นที่ที่มีประชากรของชนกลุ่มน้อยอาศัยอยู่แบ่งออกเป็น 7 รัฐ ประกอบด้วย รัฐคะฉิ่น รัฐฉาน รัฐคะยาห์ รัฐกะเหรี่ยง รัฐมอญ รัฐอาระกัน (ยะไข่) และรัฐฉิน ส่วนอีกประเภทหนึ่งคือเขตหรือภาค (Division) ซึ่งหมายถึงพื้นที่ที่มีประชากรเมียนมาร์อาศัยอยู่หนาแน่น แบ่งออกเป็น 7 เขต ประกอบด้วย เขตตะนาวศรี เขตย่างกุ้ง เขตอิระวดี เขตพะโค เขตมกเวย เขตมณฑลพะเลย์และเขตสะกาย (อิมรอน มะลูลีมและสุณัย ผาสุข, 2547) การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของเมียนมาร์นั้นเกิดขึ้นเป็นระยะและถูกจับตามองจากรัฐมหาอำนาจจากซีกโลกตะวันตกอยู่ตลอดเวลา จนกระทั่งพรรคสันนิบาตแห่งชาติเพื่อประชาธิปไตยของอองซานซูจีชนะการเลือกตั้ง แต่อำนาจทางการเมืองและการบริหารและกลไกในระบบราชการยังอยู่ในมือของคณะรัฐบาลทหารเมียนมาร์ (ผู้เขียนใช้คำว่าคณะรัฐบาลทหารเมียนมาร์เนื่องจากเคยบริหารประเทศมาอย่างยาวนานและยังคงมีอำนาจในกลไกระบบราชการอยู่) จนกระทั่งในช่วงปี พ.ศ.2559-2562 ผู้เขียนได้เดินทางไปยังประเทศเมียนมาร์อยู่บ่อยครั้ง ได้เข้าไปสัมผัสวิถีชีวิตของประชาชนในเขตย่างกุ้ง เขตอิระวดี เขตพะโค เขตมณฑลพะเลย์และเขตสะกาย ตลอดจนได้เยี่ยมชมวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย ในเขตต่างๆ ข้างต้น รวมไปถึงการพบกับเลขาธิการพรรคและบุคคลสำคัญภายในที่ทำการพรรค Union Solidarity and Development Party (USDP) ภายในเมืองเนปิดอว์ ทำให้พบว่าเมืองหลวงแห่งใหม่นี้ถูกจัดเรียงตัวอย่างเป็นระบบภายใต้การบริหารของรัฐบาลทหาร และสถานที่สำคัญต่างๆ ล้วนประดับด้วยรัตนชาติเป็นจำนวนมาก อันแสดงให้เห็นถึงทรัพยากรอันมหาศาลที่ยังซ่อนอยู่ภายในดินแดนแห่งนี้ จึงทำให้ผู้เขียนสนใจที่จะศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการย้ายเมืองหลวงของเมียนมาร์ในเวลาต่อมา

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ถึงสาเหตุของการย้ายเมืองหลวงเมียนมาร์
2. เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพของเมืองเนปิดอว์ในมิติต่าง ๆ

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเชิงคุณภาพทำการวิเคราะห์ โดยอาศัยข้อมูลระดับปฐมภูมิและทุติยภูมิต่าง ๆ ตำรา เอกสารทางวิชาการ สิ่งพิมพ์ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ฯลฯ และมาจากการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง 15 คน ประกอบไปด้วยกลุ่มนักวิชาการของเมียนมาร์, กลุ่มตัวแทนรัฐบาลทหาร, กลุ่มประชาชนจากรัฐมอญ, กลุ่มประชาชนจากรัฐกะเหรี่ยง, กลุ่มประชาชนจากรัฐฉาน กลุ่มตัวอย่างละ 3 คน

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาพบว่า การย้ายเมืองหลวงของเมียนมาร์นั้นเกี่ยวข้องกับประเด็นดังนี้

1. การสถาปนาศูนย์บัญชาการรบภาคพื้นทวีป

โดยเมืองหลวงเก่าของเมียนมาร์คือเมืองย่างกุ้งนั้นมีสภาพทางภูมิศาสตร์ที่อยู่ทางตอนใต้ของประเทศและมีพื้นที่ใกล้กับชายฝั่งทะเล แม้ว่าจะได้เปรียบในเรื่องของการค้า แต่จะเสียเปรียบในด้านของยุทธศาสตร์ทางการทหาร (อิสริมภ์ ศรียิ่งยงค์, 2562) ในมุมมองนี้อาจารย์สุนทร ชุตินธรานนท์ ให้ความเห็นว่าทหารพม่าก็คิดในเรื่องทำนองนี้เหมือนกัน เพราะฉะนั้นก็เลยเป็นไปได้ว่า ไปตั้งราชธานีที่เนปิดอร์เสีย เพื่อให้เป็นเขตปลอดภัยไม่มั่นคงต่างๆ การจะเดินขบวน เคลื่อนไหว หรือแม้กองทัพต่างชาติจะรุกก็อยู่ไกล แต่สามารถจะแผ่อำนาจลงมาคุมเมืองหลวงเดิมหรืออย่างกุ้งได้ (สุนทร ชุตินธรานนท์, 2555) นอกจากนี้ประเด็นเรื่องการตั้งรับข้าศึกในยามถูกรุกรานทางทะเลหรือนาวิกานูภาพ การกีดกันจากกำลังอำนาจทางทะเลของรัฐมหาอำนาจในซีกโลกตะวันตกนั้น ยังคงสามารถคุกคามต่อความมั่นคงของรัฐบาลทหารได้เป็นอย่างดี ทำให้รัฐบาลทหารของเมียนมาร์ย้ายเมืองหลวงไปที่เมืองเนปิดอร์ซึ่งอยู่ลึกเข้าไปในภาคพื้นทวีปและมีข้อได้เปรียบทางการทหารดังต่อไปนี้

1.1 การโดดเด่นในการตั้งรับเชิงลึก แม้ว่ากองกำลังมหาอำนาจตะวันตกจะมีความได้เปรียบเชิงเวทานุภาพและนาวิกานุภาพ แต่การแสดงชัยชนะขั้นเด็ดขาดตามหลักสงครามคือการส่งกองทหารราบเข้ายึดครองเมืองหลวง ซึ่งการโยกย้ายศูนย์บัญชาการรบไปยังเมืองเนปิดอร์ ย่อมส่งผลดีต่อทหารพม่าในการเลือกใช้กองทัพบกเพื่อเข้าสู่ยุทธศกักับกองกำลังคู่ปรปักษ์ผ่านยุทธวิธีสงครามกองโจรและการป้องกันตามแนวลึก (ดุลยภาค ปรีชาธิราช, 2555) นอกจากนั้นการเคลื่อนตัวของกำลังทหารเพื่อบุกโจมตีดินแดนที่อยู่ลึกเข้าไปในแผ่นดินเช่นเนปิดอร์ เป็นการบีบบังคับให้กองกำลังของผู้รุกรานต้องเคลื่อนกำลังผ่านพื้นที่ทางการทหารตามหัวเมืองต่างๆ เช่นเมืองตองอู เมืองพะโค ซึ่งมีการจัดวางกองกำลังไว้เพื่อตั้งรับภัยรุกรานตามจุดยุทธศาสตร์ต่างๆ อย่างมีระบบแบบแผน ซึ่งรัฐบาลทหารของเมียนมาร์นั้นมีความชำนาญในภูมิประเทศสูงกว่าจึงย่อมจะได้เปรียบในการตั้งรับและทำการซุ่มโจมตีเพื่อลดทอนขวัญกำลังใจข้าศึก

1.2 การวางระบบป้องกันการปิดล้อมของฝูงชน

1.2.1 การวางระบบคมนาคม ด้วยความต้องการแยกกลุ่มทหารออกจากพลเรือนอย่างชัดเจน ทำให้สามารถควบคุมเหตุการณ์ได้ดีขึ้น ไม่ให้เกิดกรณีพลเรือนมีอำนาจขึ้นมายึดอำนาจคล้ายประเทศฟิลิปปินส์ โดยการใช้โครงสร้างพื้นฐานที่สร้างขึ้นใหม่ เพื่อเป็นการป้องกันการถูกยึดอำนาจโดยพลเรือนและประชาชนทั้งในปัจจุบันและอนาคต (วารกรรม สามโกเศศ, 2548). เส้นทางถนนจากเมืองย่างกุ้งตัดตรงขึ้นไปยังเมืองเนปิดอว์ก็ถูกขนานไปด้วย แนวเทือกเขาปะโคทางด้านตะวันตก และแนวเทือกเขาที่ทอดตัวลงมาจากที่ราบสูงฉานทางด้านตะวันออก โดยภูมิทัศน์ดังกล่าวย่อมส่งผลให้กองทัพมาสามารถช่องสุ่มกำลังพลเพื่อซุ่มโจมตี เข้าศึก (ดุลยภาค ปรีชารัชช, 2555) และจากการที่ผู้เขียนได้ลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลพบว่าเส้นทางหลวงระหว่างเมืองหลวงเก่าคือย่างกุ้งไปสู่เมืองหลวงใหม่เนปิดอว์นั้น มีถนนหลวงที่ทอดยาวและถูกออกแบบให้มีแหล่งเติมน้ำมันเชื้อเพลิงอย่างจำกัด ทำให้รถยนต์ที่วิ่งผ่านเส้นทางดังกล่าวต้องแวะเติมน้ำมันอย่างเลี่ยงไม่ได้ เมื่อรัฐบาลทหารส่งกำลังไปเฝ้าระวังตามจุดเติมน้ำมันที่มีอย่างจำกัด พร้อมทั้งยังมีการเฝ้าระวังรักษาความปลอดภัยอย่างเข้มงวด จึงแทบจะเป็นไปไม่ได้เลยที่ประชาชนฝ่ายตรงข้ามของรัฐบาลและมีศูนย์กลางการต่อต้านอยู่ที่ย่างกุ้งจะเดินทางไปปิดล้อมเนปิดอว์โดยไม่ได้รับสกัดตามรายงานจากรัฐบาลทหาร นอกจากนี้แล้วในเนปิดอว์ยังมีการจัดเรียงเส้นทางคมนาคมในรถสาธารณะอย่างเป็นระเบียบตามช่วงเวลาที่มีตารางกำหนดไว้อย่างแน่นอน ซึ่งเท่ากับว่าระบบคมนาคมในเนปิดอว์ถูกควบคุมเอาไว้โดยรัฐบาลทหารอย่างเบ็ดเสร็จ

1.2.2 ความกว้างใหญ่ของพื้นที่ โดยตัวเมืองเนปิดอว์ตั้งอยู่บนเนินสูง มีจุดเด่นในด้านความปลอดภัยจากภัยธรรมชาติ และจากการมีพื้นที่กว้างขวางทำให้สามารถরাแบ่งโซนของพื้นที่ราชการออกไปในหลายๆส่วน จึงเป็นการยากที่ทุกภาคส่วนของพื้นที่จะถูกปิดล้อมจากฝูงชน (ซอร์ เทว เหมียน, 2561) และเป็นที่น่าสังเกตสองประการคือ (1) ลักษณะบ้านเรือนที่เมืองย่างกุ้ง (โดยเฉพาะในเขต Hi-so zone ที่ดินราคาสูงมาก) บริเวณนั้นนอกจากจะมีการสร้างรั้วคอนกรีตซึ่งมีความสูงและหนากว่ากำแพงโดยทั่วไปแล้ว ยังมีการล้อมลวดหนามม้วนไว้ 2 ชั้นเรียงต่อกันบนรั้วคอนกรีต พร้อมทั้งมีการเดินสายไฟฟ้าเพื่อรักษาความปลอดภัย (อิสร์มภ์ ศรียิ่งยงค์, 2562) นอกจากนี้ตามรั้วยังมีช่องสำหรับสอดส่องดูภายนอกแม้กระทั่งใช้เป็นช่องสำหรับการยิงปืนออกมาจากภายใน โครงสร้างของรั้วดังกล่าวนี้ฉายภาพให้เห็นว่าเมืองหลวงเก่าอย่างกุ้งที่เป็นศูนย์กลางในการประท้วงอยู่บ่อยครั้งนั้น ประชาชนประชาชนจำเป็นต้อง “พึ่งตนเอง” ในการพิทักษ์รักษาทรัพย์สินของตนซึ่งแสดงออกในรูปแบบของการวางระบบรักษาความปลอดภัยในบ้านเรือน ต่างจากเนปิดอว์ที่มี “ระบบการจัดการที่เข้มงวด” ทำให้อาคารบ้านเรือนของประชาชนยังคงสภาพวิถีสุมชนทางการเกษตรให้เห็น (2) การวางระบบรักษาความปลอดภัยที่เข้มงวดของเนปิดอว์ โดยหลังเวลา 20.00 น.ทุกบ้านในเขตเนปิดอว์ต้องปิดร้านและดับไฟเพราะมีทหารถืออาวุธออกมาตรวจตราความเรียบร้อย (ซอร์ เทว เหมียน, 2561) นอกจากนี้ผู้เขียนพบว่าการออกแบบผังเมืองของย่างกุ้งมีรากฐานจากอังกฤษโดยการยึดเมือง

หลวงเป็นศูนย์กลางแล้ววัดระยะห่างออกจากศูนย์กลางออกไป โดยตั้งชื่อชุมชนรวมถึงสิ่งก่อสร้างต่างๆ ตามระยะทางที่วัดได้เช่น 7 ไมล์ 8 ไมล์ เป็นต้น ในขณะที่เนปิดอว์ยังคงใช้คำเรียกที่สอดคล้องตามแบบวัฒนธรรมในท้องถิ่น

1.3 การมีภูมิรัฐศาสตร์ที่เหมาะสม จุดเด่นของเนปิดอว์อยู่ที่ด้านยุทธศาสตร์ เป็นสำคัญ เพราะตั้งอยู่ตรงใจกลางของประเทศและเป็นเส้นทางคมนาคมหลักที่เชื่อมกรุงย่างกุ้งและมัณฑะเลย์ อีกทั้งยังเป็นจุดศูนย์กลางคมนาคมใหญ่สุดของประเทศ (ศุภวัฒน์ คุณานุวัฒน์, 2552) ในอดีตเปียงมน่าเป็นตำบลหนึ่งที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอยะแมตติง และนับเป็นเมืองใหญ่อันดับสองซึ่งอยู่ในเขตมัณฑะเลย์และถูกยกระดับเป็นเทศบาลในปี พ.ศ. 2431 มีการสร้างสถานที่ราชการ ศาลปกครอง และโรงงานอยู่บนเนินทางด้านทิศตะวันตกของเมือง ปัจจุบันเปียงมน่าถูกยกเป็นอำเภอ และเป็นที่ตั้งของเมืองราชธานีที่เรียกว่า เนปิดอว์ เรียกเต็มๆ ว่าเปียงมน่า-เนปิดอว์ (Pyinmana Naypyidaw) คำแรกเป็นชื่อเมือง คำหลังแปลว่าราชธานี หรือบางที่เรียกว่า เนปิดอว์ ซึ่งเพิ่งประกาศเป็นทางการทางสื่อต่างๆ ในวัน Armed Force Day เมื่อช่วงปลายเดือนมีนาคม 2549 สถานที่ราชการทั่วไปอยู่ทางด้านตะวันตกติดกับเทือกเขาพะโค ส่วนด้านตะวันออกติดกับเทือกเขาฉาน (วรากรณ์ สามโกเศศ, 2548). จากการเดินทางจากย่างกุ้ง เนปิดอว์ มัณฑะเลย์ สะกาย กะยา พะโค และการศึกษาจากเอกสารทำให้ผู้เขียนพบว่าเมืองหลวงใหม่เนปิดอว์นั้นมีลักษณะอันโดดเด่นดังนี้

1.3.1 การมีแนวเทือกเขาสลับซับซ้อนเป็นปราการธรรมชาติ สำหรับภูมิประเทศของเมืองหลวงใหม่ที่ถูกล้อมด้วยเทือกเขาพะโคทางฟากตะวันตกและเทือกเขาฉานทางฟากตะวันออก ก็จัดว่าส่งผลดีต่อการทำสงครามกองโจรและการตั้งรับระยะยาว (ดุลยภาค ปรีชารัชช, 2555) เพื่อเป็นสัญลักษณ์การต่อสู้ในอดีต เพราะเปียงมน่าเคยเป็นศูนย์กลาง Burma Independence Army ต่อสู้กับญี่ปุ่นในสมัยสงครามโลกครั้งที่สอง และการย้ายเมืองหลวงไกลออกไปจากทะเลไปอยู่ถิ่นใหม่ ใกล้ภูเขาที่มีโครงสร้างพื้นฐานและภูมิประเทศป้องกันตนเองได้ดีกว่าจะทำให้ปลอดภัยจากการรุกรานของศัตรูซึ่งอาจหมายถึงสหรัฐอเมริกาทั้งทางน้ำและทางอากาศ (วรากรณ์ สามโกเศศ, 2548) นอกจากนี้เทือกเขาพะโคยังได้รับการขนานนามว่าดินแดนหัวใจแห่งการทำสงครามจรยุทธ์ สืบเนื่องจากทั้งนายพลองซานและพรรคคอมมิวนิสต์พม่าต่างก็เคยซ่อนสมุ้คนไว้ในเขตพื้นที่ดังกล่าวเพื่อใช้เป็นฐานยุทธศาสตร์ในการทำสงครามปฏิวัติ (ดุลยภาค ปรีชารัชช, 2555) ซึ่งหากพิจารณาในมุมนี้ผู้เขียนได้รับข้อมูลจากอดีตครูฝึกทหารไทใหญ่ว่ากองทัพของเมียนมาร์สามารถใช้ประโยชน์จากการมีลักษณะภูมิประเทศที่ซับซ้อนและมีทิวเขาที่เชื่อมโยงถึงกันมาเป็นเงื่อนไขสำคัญในการที่จะทำสงคราม (จาย วัน, 2561) โดยเฉพาะการรับมือแบบซุ่มโจมตีหรือการทำสงครามกองโจรหากต้องเผชิญกับภัยคุกคามจากรัฐมหาอำนาจ

1.3.2 การมีลักษณะลำน้ำอันเหมาะสมต่อการตั้งรับภัยรุกราน โดยช่องทางเดินของแม่น้ำสะโตงนับตั้งแต่ช่วงปลายน้ำใกล้อ่าวมะตะมะ จนกระทั่งถึงช่วงต้นน้ำ

แถบเมืองเปียงมา (ใกล้เนปิดอว์) และเมืองยะแมตังก็จัดว่ามีสภาพท้องน้ำไม่เหมาะสมกับการเดินเรือขนาดใหญ่เนื่องจากความคดเคี้ยวของสายน้ำและการก่อดำของสันดอน...ตลอดจนมีโตรกหินและสันทรายเกิดขึ้นในลำน้ำเป็นจำนวนมาก สภาพภูมิลักษณะดังกล่าวย่อมส่งผลให้เมืองเนปิดอว์ปลอดภัยจากวิถีเรือปืนและการปิดล้อมจากเรือรบต่างชาติ (ดุษฎีภาค ปรีชารัชช, 2555) ในมุมมองนี้ผู้เชี่ยวชาญจากวิทยาลัยทหารเมียนมาร์ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าความไม่เหมาะสมของท้องน้ำนี้ก็กลับไม่เป็นอุปสรรคต่อชาวบ้านในท้องถิ่นที่คุ้นเคยกับลำน้ำเหล่านี้สามารถใช้ประโยชน์จากลำน้ำได้ตามวิถีชุมชน (จอร์ เสว, 2562) จากสภาพการณ์ดังกล่าวข้างต้นนี้ ทำให้ยุทธศาสตร์การตั้งรับการโจมตีจากกองทัพที่ทันสมัยของซีคโลกตะวันตกด้วยการข่มขู่โจมตี กลายเป็นยุทธวิธีการลดทอนกำลังข้าศึกที่มีประสิทธิภาพ

1.3.3 ชัยภูมิที่เหมาะสมต่อการรับมือภัยพิบัติทางธรรมชาติ โครงสร้างของผังเมืองเนปิดอว์นั้น นอกจากจะมีการออกแบบเพื่อป้องกันการปิดล้อมของฝูงชนดังที่กล่าวไว้แล้วข้างต้น ยังมีการวางตำแหน่งที่ตั้งของเมืองเนปิดอว์โดยเลือกชัยภูมิที่สูง ซึ่งในประเด็นนี้ผู้เขียนได้สอบถามคณะรัฐบาลทหารของเมียนมาร์ขณะเข้าพบที่ทำการพรรค Union Solidarity and Development Party (USDP) ภายในเมืองเนปิดอว์ ได้รับคำอธิบายว่าเป็นผลมาจากความหวาดกลัวต่อภัยธรรมชาติ (ในกรณีของพายุไต้ฝุ่นซึ่งเคยเป็นอุทกภัยครั้งสำคัญของเมียนมาร์) เป็นหนึ่งในปัจจัยที่ทำให้รัฐบาลทหารตัดสินใจเลือกการจัดวางผังเมืองในมุมสูง ประกอบกับภูมิประเทศบางส่วนนั้นถูกดัดแปลงให้มีลักษณะของภูเขาและเนินสูง ทำให้ใช้เวลาและกำลังทรัพย์เป็นจำนวนมากในการก่อสร้าง และด้วยการมีลักษณะทางภูมิประเทศที่โดดเด่นในการรับมือกับภัยธรรมชาติ ทำให้มีการสร้างบ้านพักรับรองและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อเป็นที่พักของข้าราชการระดับสูงในยามเกิดภัยพิบัติ โดยมีการจัดเรียงอาคารแต่ละหลังให้วางตัวรายล้อมสวนส่วนกลางและมีถนนเล็กเพื่อเชื่อมถึงกันโดยรอบเพื่อสร้างความคุ้นเคยกันในหมู่ชนชั้นนำ นอกจากนี้ในประเด็นเกี่ยวกับการจัดการแหล่งน้ำในสูง ซึ่งผู้เขียนได้ตั้งคำถามต่อผู้แทนของคณะทหาร ทำให้พบว่ามีการแบ่งพื้นที่ไว้อย่างมีแบบแผนเพื่อเป็นแหล่งน้ำสำหรับเมืองหลวงใหม่ พร้อมทั้งมีการวางระบบประปาเพื่อลำเลียงน้ำสะอาดเข้าสู่พื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.4 กระบวนการโต้กลับซีคโลกตะวันตก ในส่วนของเมืองย่างกุ้งนั้นนอกจากจะมีความสำคัญในฐานะที่เป็นอดีตเมืองหลวงเก่าของเมียนมาร์แล้ว ย่างกุ้งยังเป็นแหล่งรวมของนักเคลื่อนไหวจากซีคโลกตะวันตก (อิสร์มภ์ ศรียิ่งยงค์, 2562) รวมถึงเป็นศูนย์รวมของนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยอย่างกุ้งที่สนับสนุนคุณองซานซูจี ทำให้ยากต่อการควบคุมโดยรัฐ จากการสัมภาษณ์บุคคลสำคัญและลงพื้นที่กับผู้เขียนพบว่ารัฐบาลทหารดำเนินยุทธศาสตร์ดังนี้

1.4.1 ยุทธศาสตร์การกระจายฝูงชน โดยการกระจายวิทยาลัยภายใต้การสนับสนุนของรัฐบาลทหารออกไปตามเขตชานเมืองของย่างกุ้ง เพื่อยากต่อการรวมตัวและประสานงาน รวมถึงการสร้างวิทยาลัยและมอบสวัสดิการในการเรียนฟรีแก่ประชาชนรุ่นใหม่เพื่อสลายสำนึกของอุดมการณ์ทางการเมืองจากซีคโลกตะวันตก (จอร์ เสว, 2562) จากการสังเกต

พบว่าสถาบันเหล่านี้ให้ความสำคัญต่อพื้นฐานทางวิศวกรรม โดยเฉพาะวิศวกรรมโยธาและวิศวกรรมเครื่องกล (ผู้เขียนพิจารณาจากตำราที่ใช้สอนในวิทยาลัยทหาร) นอกจากนี้จากการลงพื้นที่ในเขตกายา, สะกาย พบว่าวิทยาลัยบางแห่งได้รับการพัฒนาตัดแปลงมาจากศูนย์บัญชาการทางทหาร และมีนายทหารเป็นอธิการบดี (ซึ่งอธิการบดีในวิทยาลัยทหารย่อมนี้ จะสังกัดกับอธิการบดีใหญ่ที่ได้รับอำนาจจากรัฐบาลทหารอีกทอดหนึ่ง) จากการสัมภาษณ์เชิงลึกพบว่าบุคลากรทางการศึกษายังไม่ได้รับการสนับสนุนให้ศึกษาต่อในด้านรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ โดยมีเหตุผลด้านความมั่นคงเป็นเงื่อนไขที่สำคัญ ดังนั้นนักเรียนของวิทยาลัยเหล่านี้จึงเน้นการศึกษาในสายวิทยาศาสตร์ซึ่งจำเป็นอย่างมากในการพัฒนาประเทศ รวมไปถึงมีการฝึกวิชาทหารและการใช้อาวุธ (ผู้เขียนพบว่านักเรียนในวิทยาลัยมีการฝึกอาวุธและทำการประกอบปืนได้อย่างคล่องแคล่ว) ผู้เขียนยังพบว่าเอกสารและตำราที่ใช้ในการสอนนั้น เป็นตำราที่ถูกถอดแบบมาจากตำราของประเทศอังกฤษ และมีสินค้าบางประการที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของประเทศอังกฤษ ถูกวางจำหน่ายในเขตวิทยาลัยในฐานะของที่ระลึก

1.4.2 ปฏิกริยาโต้กลับทางทหาร แม้การโจมตีจากสหรัฐอเมริกาและชาติพันธมิตรอาจจะเป็นเหตุการณ์ที่ยังไม่เกิดขึ้นในอนาคตอันใกล้ แต่การเคลื่อนย้ายศูนย์บัญชาการรบของกลุ่มผู้นำพม่าก็จัดเป็นการปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์ทางการทหารเพื่อตอบโต้และผลักดันอิทธิพลของภัยคุกคามที่ไม่พึงปรารถนา รวมถึงเป็นปรากฏการณ์ที่เป็นความเกี่ยวพันและสอดคล้องประสานกับยุทธวิธีการรบของกองทัพพม่าอย่างลงตัวและเป็นระบบ (ดุลยภาค ปรีชารัชช, 2555) Josef Silverstein ผู้เชี่ยวชาญด้านการเมืองพม่าได้ให้ทรรศนะที่น่าสนใจว่าพฤติกรรมกลุ่มผู้นำทหารจัดเป็นผลสืบเนื่องจากความหวาดระแวงเกี่ยวกับการถูกโจมตีจากรัฐมหาอำนาจตะวันตก (Josef Silverstein, 2008 ; อ้างในดุลยภาค ปรีชารัชช, 2555) ขบวนการปรากฏตัวของเรือรบสหรัฐอเมริกา เรือรบสหราชอาณาจักรและเรือรบของฝรั่งเศส ในเขตน่านน้ำพม่าเพื่อทำการช่วยเหลือผู้ประสบภัยจากพายุไซโคลนนาทิส ตลอดจนการประคองข่าวจากสื่อมวลชนตะวันตกเพื่อเรียกร้องให้มีการโค่นล้มรัฐบาลพม่าถือเป็นความจริงทางยุทธศาสตร์ที่สร้างความตื่นตระหนกให้กองทัพพม่าเกี่ยวกับการถูกรุกรานทางทะเล การเคลื่อนย้ายศูนย์บัญชาการรบไปยังเมืองเนปิดอว์ย่อมส่งผลดีต่อกลุ่มผู้นำพม่าในการต้านทานการโจมตีทางทะเลจากกองกำลังสหรัฐฯและชาติพันธมิตร (Andrew Selth, 2008 ; อ้างใน ดุลยภาค ปรีชารัชช, 2555) และยุทธศาสตร์ที่ตั้งเมืองเปียงมณฑงอยู่กลางประเทศและสามารถเดินทางรวดเร็วไปทุกส่วนของประเทศและใกล้กับที่อยู่ของชนกลุ่มน้อยคือ ไทยใหญ่ คะฉิ่น และกะเหรี่ยง (หนึ่งในสามของประชากรพม่าคือชนกลุ่มน้อย) จะทำให้สามารถควบคุมชนกลุ่มน้อยเหล่านี้ได้ถนัดมือขึ้น (วรการณ สามโกเศศ, 2548) หากพิจารณาในมิตินี้การย้ายเมืองหลวงลึกเข้าไปในดินแดนของเมียนมาร์ ย่อมส่งผลดีต่อการขยายฐานอำนาจของรัฐบาลทหาร ในกรณีที่เผชิญอิทธิพลเหนือพื้นที่ในดินแดนลุ่มน้ำสาละวินในอนาคต

1.5 “ระบบปรกาการประดิษฐ์” เป็นระบบการบริหารจัดการของรัฐบาลทหารเมียนมาร์เพื่อใช้ต่อต้านการรุกรานจากซีกโลกตะวันตก โดยเป็นผลมาจากปัญหาการถูกรุกรานกรรมข้อมูลข่าวสาร เอกสารลับของกระทรวงกลาโหมพม่าซึ่งรั่วไหลไปยังแหล่งข่าวต่างประเทศ และถูกเผยแพร่ผ่านทางสำนักข่าว DVB (Democratic Voice of Burma) (ตุลยภาค ปรีชาธิราช, 2555) นั้นในเนื้อหาของเอกสารได้กล่าวถึงยุทธวิธีในการทำสงครามเพื่อต้านรับการรุกรานจากต่างชาติ ประกอบไปด้วยการรบในแบบและการรบนอกแบบ การใช้สงครามกองโจร ตลอดจนการใช้สงครามประชาชนและใช้สงครามจิตวิทยาเป็นศูนย์กลางในการลดทอนศักยภาพในการโจมตีของผู้รุกราน จากการศึกษาเอกสารพบว่ามีภารกิจก่อสร้างสนามบินขนาดใหญ่เป็นทั้งสนามบินทหารและพาณิชย์เพื่อใช้ประโยชน์ทางการบินระหว่างประเทศและการค้าและพัฒนาธุรกิจระหว่างประเทศ และที่สำคัญที่สุดสนามกอล์ฟ 2 สนาม ทำเนียบประธานาธิบดีสุดหรูขนาด 110 ห้อง ซึ่งมีข่าวว่ามีการขุดอุโมงค์และถ้ำเพื่อให้หลีกเลี่ยงภัยของซีปนาวูธ (ธนาการแห่งประเทศไทย, 2564) นอกจากนี้ในเอกสารยังมีแผนการรบในการตัดการลำเลียงพลและเสบียงอาหารด้วยการทำลายเส้นทางเชื่อมต่อเช่นระเบิดสะพานหรือสร้างสิ่งกีดขวาง ยังไม่รวมไปถึงการสร้างเครือข่ายอุโมงค์ลับเพื่อใช้ในการเพิ่มศักยภาพในการทำสงครามกองโจรและพรางตาจากการโจมตีทางอากาศ นอกจากนี้ยังมีรายงานการพบฐานยิงซีปนาวูธป้องกันการโจมตีทางอากาศและปืนต่อสู้อากาศยานในเขตกองบัญชาการหลักเนปิดอว์ องค์ประกอบดังกล่าวข้างต้นนี้แสดงให้เห็นถึงสิ่งที่เรียกว่า “ระบบปรกาการประดิษฐ์” ซึ่งเป็นปฏิกริยาโต้กลับจากแรงกดดันของรัฐมหาอำนาจ

การย้ายเมืองหลวงมายังกรุงเนปิดอว์จัดเป็นการเปลี่ยนแปลงทางความมั่นคงที่ส่งผลกระทบต่อภูมิศาสตร์ทหารและการปรับเปลี่ยนบทบาทหัวเมืองยุทธศาสตร์ (ตุลยภาค ปรีชาธิราช, 2555) สำระสำคัญคือการกำหนดหัวเมืองที่ใช้เป็นกองบัญชาการประจำภาคทหาร (Military Command) เช่นเมืองตองอูเป็นกองบัญชาการประจำภาคทหารด้านใต้ เมืองตองยีเป็นกองบัญชาการภาคทหารตะวันออก และการจัดตั้งภาคทหารแห่งที่ 13 (ตุลยภาค ปรีชาธิราช, 2555) การจัดตั้งศูนย์บัญชาการใหม่นี้ใช้ชื่อว่าภาคทหารเนปิดอว์ มีอำนาจในการบัญชาการในเขตเมืองหลวงใหม่และบริเวณใกล้เคียงที่ช่วยในการสนับสนุนการรบ (ซอร์ เทวี เหมียน, 2561) โครงข่ายเมืองยุทธศาสตร์ทางทหารที่รายล้อมเนปิดอว์อยู่โดยรอบ เนปิดอว์จึงกลายเป็นศูนย์กลางของโครงข่ายทางทหารซึ่งอาจารย์ตุลยภาคใช้ศัพท์ว่าระบบปรกาการประดิษฐ์

1.6 การจัดวางระบบ 7 หัวเมืองยุทธศาสตร์ทางทหาร (ประกอบไปด้วยเมืองสำคัญดังนี้ อย่างกุ้ง, ตองอู, ตองยี, มิติถลา, เมืองปยู-ลวี่ง, มัณฑะเลย์, เนปิดอว์) ในส่วนนี้ ตูลยภาค ปรีชาธิราช ได้อธิบายไว้น่าสนใจว่า “การก่อตัวของกลุ่มเมืองยุทธศาสตร์ก็จัดเป็นตัวแปรที่สำคัญที่ส่งผลให้การจัดวางระบบป้องกันเมืองหลวงมีความรัดกุมและแน่นหนามากขึ้น โดยหากเกิดการเผชิญหน้ากันทางทหารเมืองอย่างกุ้งอาจทำหน้าที่เป็นเมืองหน้าด่านเพื่อการต่อต้านการโจมตีทางทะเลและชะลอการรุกคืบของข้าศึกก่อนการรุกขึ้นเหนือเพื่อจู่โจมกรุงเนปิดอว์ (ตุลย

ภาค ปรีชารัชช, 2555) ขณะที่เมืองตองอู (ตองอูและตองยีเป็นศูนย์กลางทหารราบ ทหารปืนใหญ่และทหารม้า) อาจทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางความปลอดภัยเพื่อป้องกันพื้นที่ด้านใต้ของเมืองหลวงใหม่และเป็นจุดตั้งขุุ่มโจมตีข้าศึกที่รุกล้ำเข้ามาถึงเขตหุบเขาสะโตง สำหรับเมืองตองยีนั้น อาจถูกกำหนดให้เป็นจุดสกัดการรุกฮือของกลุ่มแบ่งแยกดินแดนในเขตรัฐฉาน (จาย วัน, 2561) ซึ่งอาจถูกปลูกปั่นให้ทำการสู้รบกับรัฐบาล ขณะที่เมืองมิตถิลา (ศูนย์รวมกองกำลังทางอากาศ) อาจทำหน้าที่ลำเลียงเครื่องบินรบและเครื่องบินขับไล่เพื่อเข้าทำลายเวหนุภาพของข้าศึกและปกป้องน่านฟ้าของเมืองหลวงใหม่ สำหรับเมืองปโย-ลวี่งนั้น (ศูนย์กลางการสื่อสารและระบบโทรคมนาคม) อาจถูกกำหนดให้เป็นศูนย์วิทยุการสารสนเทศ (ดุลยภาค ปรีชารัชช, 2555) เพื่อจัดส่งข้อมูลทางยุทธศาสตร์ให้กับเมืองหลวงใหม่รวมถึงส่งคลื่นอิเล็กทรอนิกส์ผ่านโครงข่ายโทรคมนาคมอันทันสมัยเพื่อปกป้องฐานทัพอากาศมิตถิลาและกองบัญชาการภาคเนปิดอร์ (ผู้เขียนเคยได้รับข้อมูลจากวิศวกรชาวเมียนมาร์ที่จบการศึกษาด้านวิศวกรรมเรดาห์จากประเทศรัสเซีย ซึ่งสนับสนุนข้อมูลในส่วนนี้) ส่วนเมืองมันตะเหลี่ยนั้น (พลาธิการ) อาจแปลงสภาพเป็นศูนย์รักษาความปลอดภัยเพื่อปกป้องเมืองไซเบอร์แถบเขตปโย-ลวี่ง ตลอดจนอาจกลายเป็นฐานสะสมกำลังในเขตพม่าภาคเหนือเพื่อระดมพลและลำเลียงอาวุธเข้าจู่โจมและตีกระหนาบข้าศึกที่ยกทัพเข้ามาปิดล้อมกรุงเนปิดอร์” (ดุลยภาค ปรีชารัชช, 2555) หรืออาจจะใช้เป็นทีถอยร่นในกรณีฉุกเฉิน ซึ่งหัวเมืองทางทหารทั้ง 7 นั้นได้รับการออกแบบโครงข่ายทางการคมนาคมทั้งทางรถยนต์ ทางรถไฟที่เหมาะสมต่อการลำเลียงยุทธปัจจัยต่างๆ และเกื้อกูลกันระหว่างการเกิดสงคราม

2. ด้านเศรษฐกิจ

จุดเด่นอีกประการของเมืองเนปิดอร์นั้นคือการมีดินแดนที่อยู่ติดกับพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ทางการเกษตร (อิสรัมย์ ศรียิ่งยงค์, 2562) และมีการจัดการน้ำในลักษณะของการชลประทานซึ่งผู้เขียนได้สัมภาษณ์อดีตอธิการบดีของวิทยาลัยทหารท่านหนึ่งพบว่า รัฐบาลทหารเองก็ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาแหล่งน้ำและศึกษาการบริหารจัดการน้ำของไทย มีการนำสิ่งประดิษฐ์เพื่อเติมออกซิเจนให้แก่ น้ำโดยดัดแปลงมาจากกังหันน้ำในโครงการพระราชดำริของประเทศไทย (จอร์ เสว, 2562) นอกจากนี้ยังมีเอกสารวิชาการของไทยอธิบายพื้นที่การเกษตรของเนปิดอร์ไว้ว่า “ลักษณะของเครือข่ายชลประทานนั้นอาจกล่าวได้ว่าเมืองเนปิดอร์มีที่ตั้งครอบคลุมอยู่เขตลุ่มน้ำสะโตงตอนบนหรือที่ชาวพม่าเรียกกันว่าเขตลุ่มน้ำปองลอง ซึ่งจัดเป็นเขตกสิกรรมที่ขึ้นชื่อแห่งหนึ่งของประเทศเมียนมาร์ โดยเนื้อดินส่วนใหญ่มีกมีส่วนผสมของดินร่วนและดินเหนียวสีดำเข้ม ประกอบกับการก่อตัวของลำแควทางธรรมชาติจำนวนหลายสาย เช่น คลองงะไ่ล่ก คลองยอนบิน คลองเสนเต๊ะและลำน้ำปองลองก็จัดเป็นปัจจัยเสริมที่หนุนน้ำให้บริเวณดังกล่าวกลายเป็นดินแดนหัวใจทางการเกษตร” (ดุลยภาค ปรีชารัชช, 2555) ด้วยลักษณะความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ดังกล่าวย่อมส่งผลให้กองทัพเมียนมาร์นั้นใช้ประโยชน์จากพื้นที่ในการสะสมเสบียงเพื่อใช้ในการรบกับกองกำลังต่างชาติในระยะยาวได้ (ซอร์ เทว เหมียน,

2561) เมืองหลวงใหม่ที่ตั้งอยู่บนเส้นทางคมนาคมมาตั้งแต่ในอดีต เพราะยังมีเส้นทางเชื่อมต่อกับเมืองย่างกุ้ง จึงทำให้สามารถพัฒนาเป็นฮับขนส่งและยังติดกับรัฐ Shan Chin และ Karen มีเส้นทางคมนาคมทั้งทางรถยนต์และรถไฟสามารถเดินทางติดต่อเมืองย่างกุ้งและมัณฑะเลย์ (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2564) ซึ่งเส้นทางสายย่างกุ้งมัณฑะเลย์นั้นผู้เขียนได้ทำการสำรวจและพบว่าเส้นทางสายหลักที่คาดว่าจะถูกใช้ในการลำเลียงยุทธปัจจัยทางทหารจะถูกสร้างอย่างแข็งแรง แต่เส้นทางสายรองซึ่งเชื่อมระหว่างเมืองนั้นยังมีการขำรุคเนื่องมาจากการขนส่งทาง การเกษตร และการจราจรทั้งในเขตเมืองและนอกเมืองนั้นการสัญจรยังขาดความเป็นระเบียบ และง่ายต่อการเกิดอุบัติเหตุ

สำหรับทางรถยนต์นั้นเป็นเส้นทางสายสำคัญในการขนส่งไม้ส่วนสนามบินแห่งใหม่อยู่ที่บ้าน Alar ทางใต้ของเมืองเปียงมา เรียกว่า Alar Airport มีการสร้างถนน 8 เลน ระยะทาง 21.4 กิโลเมตรเชื่อมต่อกับส่วนราชการ ใช้เวลาราว 30 นาที คาดว่าจะแล้วเสร็จปลายปี 2549 ซึ่งอยู่ไม่ไกลจากบริเวณที่ราบ Pyin Oo Lwin ซึ่งเป็นที่ตั้งสำคัญทางการทหารที่ชื่อ Army's Defense Services Academy (DSA) เมืองไซเบอร์แห่งใหม่ Yanadabon Silicon Vallage และยังมีโรงงานผลิตเหล็กและเหล็กกล้าสามารถผลิตได้ 30,000 ตันต่อปี (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2564) ความสนใจของรัฐบาลทหารในการดูแลประชาชนนั้น จากการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมพบว่ารัฐบาลทหารได้ดูแลประชากรด้วยสาธารณูปโภค เช่นความพยายามในการประสานงานกับเครือข่ายนักวิชาการในประเทศไทยเพื่อหาวัคซีนในการยับยั้งการระบาดของ ไข้หวัดนกตามแนวชายแดนได้สำเร็จ ซึ่งตัวแทนรัฐบาลทหารเมียนมาร์ในขณะนั้นสามารถ ดำเนินการในจุดนี้ได้ทันท่วงที หรือการหาสารเคมีในการทำน้ำให้สะอาด (ในส่วนหลังนี้ทราบ ภายหลังว่าได้รับความช่วยเหลือผ่านทางประเทศอินเดีย) ตลอดจนมีการฝึกอาชีพและมอบ ทุนการศึกษาให้แก่เด็กในแต่ละชนเผ่าเพื่อดึงเยาวชนออกมาจากพื้นที่เสี่ยงต่อยาเสพติด (เชย์ การ์ปาว, 2561) จากการสัมภาษณ์เยาวชนในแต่ละชนเผ่า ซึ่งข้อมูลที่ผู้เขียนได้รับมีมุมมองในทิศ ทางบวกต่อรัฐบาลทหาร

3. ด้านวัฒนธรรม

ในมิติด้านวัฒนธรรมนั้นผู้เขียนแบ่งประเด็นในการนำเสนอ ดังนี้

3.1 การลบภาพเมืองหลวงเก่าที่เคยถูกยึดครองโดยอังกฤษ โดยเมืองย่างกุ้งนั้น เคยถูกอังกฤษยึดครองและวางรากฐานทางวัฒนธรรมตะวันตกเอาไว้ นอกจากนี้ยังมีกลุ่ม เคลื่อนไหวทางการเมืองที่เป็นเครือข่ายกับซีกโลกตะวันตก รวมไปถึงแหล่งข่าวของสำนักข่าว ต่างๆ หน่วยงานความมั่นคงของประเทศต่างๆ ค่านิยมตะวันตกได้ฝังรากลึกไปในหมู่เยาวชน (จาย วัน, 2561) แม้จะมีการออกกฎหมายเพื่อรักษากฎระเบียบบนทางเท้าหรือการห้ามใช้ รถจักรยานยนต์ในเขตเมืองย่างกุ้งก็ตาม เมืองย่างกุ้งก็ยังคงเป็นเมืองที่เป็นศูนย์รวมในทุกมิติของ การเคลื่อนไหวทางการเมือง ทำให้ยากต่อการจัดระเบียบโดยรัฐบาลทหารของเมียนมาร์

3.2 การสถาปนาศูนย์กลางทางจิตวิญญาณใหม่ เมื่อเมืองอย่างกึ่งนี้ขึ้นอยู่กับอิทธิพลจากซีกโลกตะวันตกมากเกินไปและเสียเปรียบในการตั้งรับทางยุทธศาสตร์ ทำให้รัฐบาลทหารของเมียนมาร์ตัดสินใจย้ายเมืองหลวงแห่งใหม่ไปยังเนปิดอว์ ซึ่งมีความโดดเด่นทางภูมิรัฐศาสตร์และพื่นอุดมการณ์แบบจารีตประเพณีนิยม ในมุมมองนี้ท่านอาจารย์สุนทร ชุตินทรานนท์ ได้ให้ความเห็นที่น่าสนใจว่าเหตุของการย้ายเมืองมีหลายสาเหตุ สาเหตุสำคัญประการหนึ่งของการย้ายเมืองของพม่าคือ เขาย้ายเมืองเพราะผู้ปกครองต้องการแสดงพระองค์ให้เห็นว่า ยุคสมัยของพระองค์ต้องการจะ “เบิกยุคใหม่” คิดใหม่ ทำใหม่ สร้างสิ่งใหม่ให้ราชอาณาจักร เพราะฉะนั้นสัญลักษณ์ของการสร้างสิ่งใหม่ เบิกยุคใหม่ที่ทำได้อย่างเช่น ถ้าไม่สร้างวังใหม่ก็ย้ายเมืองเสียเลย (สุนทร ชุตินทรานนท์, 2555) นอกจากนี้แล้ว พล.อ.นิพัทธ์ ทองเล็ก ผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผนกลาโหม กระทรวงกลาโหม อธิบายว่า เนปิดอว์เป็นการเกิดขึ้นของการเบิกยุคใหม่ เบิกราชธานีใหม่ ศูนย์กลางด้านจิตวิญญาณอีกแห่งหนึ่ง ซึ่งจะเป็นสัญลักษณ์แสดงความยิ่งใหญ่ของพุกามประเทศว่าไม่ได้เสื่อมสลาย ไม่ได้สิ้นสุด ท้ายที่สุดแล้วสิ่งนี้ยังคงดำรงอยู่ เราจะสร้างขวัญกำลังใจ หรือทำให้เกิดความเชื่อถือให้คนเห็นและถือเป็นรูปธรรมได้อย่างไร ถ้าจะคิดอย่างพม่าก็ต้องย้ายเมือง...นี่อาจจะเป็นอธิบายหนึ่งอันนำมาซึ่งการเกิดนครหลวงเนปิดอว์ (สุนทร ชุตินทรานนท์, 2555) ดังนั้นการย้ายเมืองหลวงใหม่ในทางจิตวิญญาณแล้ว เท่ากับว่าเป็นสัญลักษณ์ของการสถาปนาศูนย์กลางทางจิตวิญญาณใหม่ทดแทนศูนย์กลางเดิมซึ่งก็คืออย่างกึ่งที่หมดพลังไปแล้ว

3.3 การรุกคืบทางวัฒนธรรมไปสู่ดินแดนลุ่มน้ำสาละวิน การจัดวางผังเมืองอย่างเป็นระบบและใช้การปลูกฝังวัฒนธรรมเมียนมาร์ให้แก่ดินแดนของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ โดยมีอำนาจของโครงข่ายหัวเมืองทางการทหารหนุนหลังนั้น ทำให้การรุกคืบทางวัฒนธรรมในเขตที่ราบลุ่มน้ำสาละวินประสบความสำเร็จอย่างรวดเร็ว

3.4 ศาสนาถูกใช้เป็นเครื่องมือเชิงสัญลักษณ์ ประกอบไปด้วย

3.4.1 การมอบตำแหน่งสมณศักดิ์พิเศษคณะสงฆ์ การลดตำแหน่งสมเด็จเจ้าอาชญาธรรมซึ่งถือเป็นประมุขสงฆ์ของดินแดนลุ่มน้ำสาละวิน ส่งผลให้ตำแหน่งสมเด็จเจ้าอาชญาธรรมตามการรับรู้ของรัฐบาลเมียนมาร์ลดระดับลงเทียบเท่ากับระดับเจ้าคณะอำเภอ หรือ การถวายสมณศักดิ์เป็นกรณีพิเศษ (เป็นของรัฐมิใช่ของคณะสงฆ์และไม่ผูกพันกับการบริหารคณะสงฆ์โดยตรง) สำหรับพระเถระชั้นผู้ใหญ่ผู้ทรงคุณความรู้หรือทำประโยชน์ให้กับศาสนาถือเป็นการยกย่องระดับชาติ มีพระเถระชั้นผู้ใหญ่ในรัฐฉานภาคตะวันออกได้รับถวายตำแหน่ง “อัครมหาบัณฑิต” ซึ่งเป็นตำแหน่งสูงสุดตามระบบนี้ (คู่กับตำแหน่ง “อภิธมมาคฤ” ซึ่งยังไม่มีพระเถระรูปใดในรัฐฉานภาคตะวันออกได้รับการแต่งตั้ง) (เสมอชัย พูลสุวรรณ, 2552) คือครูบาแสงหล้า วัดพระธาตุสายเมืองอำเภอท่าลี่กับ “เมืองนายสะยาตอ” เจ้าอาวาสวัดธัมมโฆตยะและเจ้าคณะอำเภอเมืองเชียงตุงฝ่ายนิกายส่วยจิ้น ทั้งนี้รัฐบาลพม่าหาได้ถวายสมณศักดิ์สูงสุดระดับเดียวกันแก่สมเด็จเจ้าอาชญาธรรมซึ่งเป็นประมุขสงฆ์ตามประเพณีของเชียงตุงด้วย

ไม่ (เสมอชัย พูลสุวรรณ, 2552) โดยพระครูบาแสงหล้าที่มีความคุ้นเคยกับรัฐบาลเมียนมาร์ในการเป็นตัวกลางเจรจากับชาวบ้านเพื่อสร้างเจดีย์ชเวดากองจำลอง (ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของพม่า) ในดินแดนพากะวันออกของกลุ่มน้ำสาละวิน เหตุการณ์ดังกล่าวได้แสดงให้เห็นถึงความพยายามของรัฐบาลทหารเมียนมาร์ในการที่จะขยายฐานอำนาจไปสู่ดินแดนกลุ่มน้ำสาละวินอย่างชัดเจน

3.4.2 การกลืนทางวัฒนธรรม การสร้างรูปเคารพพระเจ้าชินวี (เทพอารักษ์ที่เสมือนเป็นตัวแทนรัฐบาลทหาร) แทนโกเมียวเฉียน (เทพอารักษ์ในดินแดนกลุ่มน้ำสาละวิน) แสดงให้เห็นว่าอำนาจของรัฐบาลทหารนั้นเหนือกว่ากลุ่มชาติพันธุ์ในเขตกลุ่มน้ำสาละวิน หรือการสร้างชเวดากองจำลองบนดินแดนกลุ่มน้ำสาละวินซึ่งเป็นบริเวณที่มีชาวไทใหญ่อาศัยอยู่อย่างหนาแน่น (ซึ่งประชาชนจำนวนมากยังเชื่อว่าเป็นการใช้ไสยศาสตร์ในการข่มกลุ่มชาติพันธุ์หรือสามารถอธิบายได้ในมุมมองของสงครามจิตวิทยา) ปรากฏการณ์ดังกล่าวข้างต้นนั้น เท่ากับเป็นการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ถึงอิทธิพลของรัฐบาลทหารเมียนมาร์บนดินแดนกลุ่มน้ำสาละวินรวมไปถึงดินแดนของรัฐฉานด้วยเช่นกัน

3.4.3 การสร้างการยอมรับทางการเมืองผ่านไสยศาสตร์ ในการย้ายเมืองหลวงของเมียนมาร์นั้นมีปัจจัยหนึ่งที่ถูกกล่าวถึงอยู่บ่อยครั้ง นั่นคือความเชื่อทางด้านไสยศาสตร์และโหราศาสตร์ ความเชื่อดังกล่าวนี้เกิดจากฐานคิดที่ว่าเมืองหลวงเดิมคืออย่างกึ่งนั้นถูกสถาปนาขึ้นมาโดยประเทศอังกฤษซึ่งอยู่ในฐานะของเจ้าอาณานิคม ดังนั้นเมืองอย่างกึ่งจึงเสมือนมรดกที่ประเทศอังกฤษทิ้งเอาไว้และขาดความเป็นศิริมงคลตามความเชื่อทางโหราศาสตร์ ประกอบกับข่าวลือเป็นจำนวนมากที่อ้างว่า การตัดสินใจย้ายเมืองหลวงเกี่ยวข้องกับชะตาเมืองและสัมพันธ์กับดวงชะตาของผู้นำประเทศ ในประเด็นนี้ผู้เขียนได้ทราบจากผู้แทนรัฐบาลทหารว่า ชุดคำอธิบายที่เกี่ยวข้องกับการย้ายเมืองหลวงนั้นแม้มีหลายปัจจัยที่มากเกี่ยวข้อง แต่ประชาชนจำนวนมากที่ยังคงมีมิติทางความคิดที่ยึดโยงความเชื่อทางศาสนาเอาไว้อย่างเหนียวแน่น โดยเฉพาะการบูชาเจดีย์ ซึ่งเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์อันเป็นผลมาจากการผสมผสานทางความคิดระหว่างพุทธศาสนากับความเชื่อท้องถิ่น ส่งผลให้ประชาชนในเมียนมาร์ให้การยอมรับหรือเข้าใจชุดคำอธิบายที่เกี่ยวข้องกับประเด็นทางศาสนา มากกว่าจะทำการยอมรับว่าการย้ายเมืองหลวงเกี่ยวข้องกับประเด็นการเมืองที่ซับซ้อน ทั้งในแง่ของภูมิรัฐศาสตร์และในแง่ของแสนยานุภาพทางการทหาร ซึ่งเป็นเรื่องใหม่สำหรับประชาชนเมียนมาร์ที่ถูกปิดกั้นข่าวสารทางการเมืองอย่างยาวนาน และความเชื่อดังกล่าวนี้ได้ถูกส่งผ่านมายังประเทศเพื่อนบ้าน จนทำให้เหตุผลหลักถูกลดทอนความสำคัญลงไป

อภิปรายผลการวิจัย

ในการศึกษาเรื่องการย้ายเมืองหลวงของเมียนมาร์ หลังจากที่ผู้เขียนได้ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลพบว่าการย้ายเมืองหลวงของเมียนมาร์ มีความสัมพันธ์กับทฤษฎีทางรัฐศาสตร์ดังต่อไปนี้

1. แนวความคิดในเรื่องของภูมิรัฐศาสตร์ โดยรัฐบาลทหารเมียนมาร์นั้นใช้ประโยชน์จากภูมิประเทศในการจัดเรียงเมืองหลวงใหม่ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสถาปนาศูนย์บัญชาการทางทหารภาคพื้นทวีป อันเป็นปฏิกิริยาโต้กลับที่เกิดจากแรงกดดันทางการเมืองของประเทศมหาอำนาจในซีกโลกตะวันตก

2. แนวคิดในเรื่องของสมุททานุภาพหรือกำลังอำนาจทางทะเล ซึ่งเป็นแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์จากผืนน้ำซึ่งประกอบไปด้วยทะเล มหาสมุทร มาเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ประเทศของตน รวมไปถึงการพัฒนาขีดความสามารถรบในทะเลหรือนาวิกานุภาพ ซึ่งรัฐมหาอำนาจนั้นให้ความสำคัญแก่นาวิกานุภาพเป็นอย่างมาก ส่งผลให้เมืองย่างกุ้งซึ่งอยู่ใกล้กับทะเลนั้นเสี่ยงต่อการถูกรุกรานจากนาวิกานุภาพได้ในอนาคตจนเป็นหนึ่งในหลายสาเหตุที่ทำให้รัฐบาลทหารตัดสินใจย้ายเมืองหลวงใหม่ไปยังเมืองเนปิดอร์ที่ตั้งอยู่ลึกเข้าไปในแผ่นดิน

องค์ความรู้จากการวิจัย

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบการย้ายเมืองหลวงของเมียนมาร์

ย่างกุ้ง	เนปิดอร์
ภูมิรัฐศาสตร์ที่ไม่เหมาะสม เสี่ยงต่อภัยรุกรานทางทะเล เป็นพื้นที่ต่ำเสี่ยงต่อภัยพิบัติทางธรรมชาติ	ภูมิรัฐศาสตร์ที่เหมาะสม ง่ายต่อการตั้งรับ ตั้งอยู่บนที่สูง เหมาะสำหรับรับมือภัยพิบัติทางธรรมชาติ
เป็นเขตอิทธิพลของชาติตะวันตก ง่ายต่อการชุมนุมประท้วงโดยนักศึกษามหาวิทยาลัยย่างกุ้ง	อยู่นอกเขตอิทธิพลของชาติตะวันตก และยากต่อการปิดล้อมของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วง
เป็นเมืองหลวงเก่าที่เป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ	เป็นเมืองหลวงใหม่ที่เป็นศูนย์กลางทางการทหารและเครือข่ายหัวเมืองทางการเมือง
เมืองขยายตัวถึงจุดอิ่มตัวทางเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นการยากต่อการพัฒนาเมืองในอนาคต	สามารถขยายเมืองออกไปในดินแดนลุ่มน้ำสาละวินหรือเขตมณฑลทะเลย์ ซึ่งง่ายต่อการพัฒนาเมืองได้ในอนาคต
เหมาะสำหรับการค้าทางทะเล	เหมาะสำหรับขยายอิทธิพลไปในภาคเหนือซึ่งเป็นพื้นที่ทางการเกษตร
ยากต่อการควบคุมฝูงชน	ควบคุมฝูงชนได้เบ็ดเสร็จ

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในมิติที่หลากหลายยิ่งขึ้น เช่น สังคมวัฒนธรรม ข้อดี-ข้อเสีย ผลกระทบจากการย้ายเมืองหลวง และความคิดเห็นของประชาชน

เอกสารอ้างอิง

- ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. (2544). *พม่า: ประวัติศาสตร์และการเมือง* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- ดุยกภาค ปรีชาธิราช. (2555). *เนปิดอว์ ปรากฏการณ์แห่งกองทัพพม่า*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2564). *เมืองหลวงใหม่พม่า “เปียงมมา เนปิดอว์”*. สืบค้น 19 กันยายน 2564, จาก <https://shorturl.asia/qDyAi>
- วารกรณ์ สามโกเศศ. (2548). *เมืองหลวงใหม่พม่าเปียงมมา เนปิดอว์*. สืบค้น 19 กันยายน 2564, จาก <https://shorturl.asia/cW4s2>
- ศุภวัฒน์ คุณานัฐวัฒน์. (2552). *เนปิดอว์ราชธานีใหม่ของพม่า...และเหตุใดทำไมพม่าจึงย้ายกรุง*. สืบค้น 19 กันยายน 2564, จาก <https://www.kroobannok.com/blog/22469>
- เสมอชัย พูลสุวรรณ. (2552). *รัฐฉาน (เมืองไต): พลวัตของชาติพันธุ์ในบริบทประวัติศาสตร์และสังคมการเมืองร่วมสมัย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุนทร ชุตินทรานนท์. (2555). *โชคชะตาของพม่าเหตุย้ายเมืองหลวงไปเนปิดอว์*. สืบค้น 19 กันยายน 2564, จาก <https://prachatai.com/journal/2012/06/41272>
- อิมรอน มะลูลีม และสุนัย ผาสุข. (2547). *ความมั่นคงและชนกลุ่มน้อยตามแนวชายแดนไทย-พม่า* (รายงานวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.
- ซอว์ เทว์ เหมียน. (2561, 11 พฤศจิกายน). *อธิการบดี Myanmar Creative University* [บทสัมภาษณ์].
- จอร์ เสว. (2562, 20 พฤศจิกายน). *อดีตอธิการบดีวิทยาลัยทหารเมียนมาร์* [บทสัมภาษณ์].
- อิสรั่มภ์ ศรียิ่งยงค์. (2562, 20 พฤศจิกายน). *Director of Myanmar Creative University* [บทสัมภาษณ์].
- จาย วัน (2561, 11 มีนาคม). *อดีตครูฝึกทหารรัฐไทใหญ่* [บทสัมภาษณ์].
- เซย์ การ์ปาว. (2561, 11 พฤศจิกายน). *ผู้ช่วยสอนมหาวิทยาลัย Myanmar Creative University* [บทสัมภาษณ์].